

Na temelju članka 41. stavka 1. točke c) Ustava Kantona Središnja Bosna (Službene novine Kantona Središnja Bosna, broj: 1/97, 5/97, 6/97, 2/98, 7/98 – ispravak teksta, 8/98, 10/2000, 8/03, 2/04 i 14/04), na prijedlog Vlade Kantona Središnja Bosna, Sabor Kantona Središnja Bosna na XXI. sjednici, održanoj 23. veljače 2005. godine, donosi

Z A K O N **O ZAŠTITI PRIRODE¹**

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

Ovim zakonom određuju se dijelovi prirode koji imaju posebnu zaštitu Kantona Središnja Bosna (u daljnjem tekstu: Kanton), uređuje se postupak stavljanja pod zaštitu područja prirode, mjerodavna tijela koja obavljaju poslove zaštite prirode, planiranje zaštite prirode, posebne mjere zaštite prirode, nadzor, financiranje zaštite prirode i kazne za prekršaje za pravne i fizičke osobe.

Članak 2.

Odredbe Zakona o zaštiti okoliša i Zakona o zaštiti prirode (Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine, broj 33/03) ili posebnoga propisa primjenjuju se na sva pitanja koja nisu uređena ovim zakonom.

Članak 3.

Ako je odredbama posebnoga propisa utvrđen manji stupanj zaštite u odnosu na zaštitu utvrđenu ovim zakonom, primjenjuju se odredbe ovoga zakona.

Članak 4.

Mjere i uvjeti zaštite dijelova prirode na području Kantona provode se sukladno ovome zakonu i federalnom Zakonu o zaštiti prirode ako za pojedine dijelove prirode posebnim propisom nisu propisane posebne mjere zaštite.

Članak 5.

Odredbe ovoga zakona primjenjuju se na sve fizičke i pravne osobe i njihove udruge koje mogu biti nositelji prava i obveze prema odredbama ovoga zakona.

Ovaj zakon ne primjenjuje se u slučaju poduzimanja žurnih mjera radi sprječavanja neposredne opasnosti za život i zdravlje ljudi.

II. DEFINICIJE

Članak 6.

U smislu ovoga zakona, sljedeći izrazi znače:

biološka raznolikost različitost među živim organizmima iz svih izvora, uključujući,

---

¹ Objavljen u Službenim novinama Kantona Središnja Bosna, broj 4/05

između ostaloga, kopnene, morske i druge vodene ekosustave i ekološke sklopove kojima pripadaju. Ovo uključuje raznolikost unutar vrsta, među vrstama i ekosustavima.

zaštita prirode sve odgovarajuće djelatnosti i mjere kojima je cilj sprječavanje štetnih aktivnosti, oštećenja ili onečišćenja prirode (ili njezinih sastavnica), smanjenje ili eliminiranje nastale štete i obnova prirode (ili njezinih sastavnica) te povrat u prvotno stanje

oštećenje prirode oštećenje prirode ili njezinih sastavnica u obliku bilo koje promjene ili onečišćenje prirode (ili njezinih sastavnica) ili korištenje prirode (ili njezinih sastavnica) do stupnja na kojemu ne postoji mogućnost obnove oštećene prirode (ili njezinih sastavnica) i povrata u prirodno ili prvotno stanje (kakvoća), što ima negativan utjecaj na biljni svijet i životinjski svijet

upravljanje zaštitom prirode svaka djelatnost kojoj su cilj istraživanja, vođenje registra, reguliranje, očuvanje, pohrana, održavanje, izlaganje ili saniranje zaštićenih krajolika, vrsta, minerala ili područja

krajolik ograničeno područje koje sadrži određeni ustroj i značajke, specifične divlje vrste i prirodne sustave zajedno sa specifičnim značajkama kulturnog naslijeđa u kojima zajedno egzistiraju i uzajamno djeluju sile prirode i elementi umjetnog okoliša

stanište ili prirodno stanište kopneno ili vodeno područje koje se razlikuje po zemljopisnim, abiotičkim i biotičkim značajkama, bez obzira na to je li u cijelosti prirodno ili približno prirodno, koje sadrži odgovarajuće uvjete za život određenoga organizma, njegove populacije ili zajednice organizama unutar prirodnog sustava u kojemu postoje svi okolišni uvjeti neophodni za njihov razvitak, opstanak i multiplikaciju

vrsta svaka vrsta, podvrsta ili zemljopisno odvojena populacija, poglavito bilo koja vrsta životinja ili biljaka, bez obzira na to je li živa ili mrtva, bilo koji lako prepoznatljivi dio ili dio nastao iz toga

održivi razvitak sustav društvenih i ekonomskih uvjeta i djelatnosti koje štite divlje vrste i umjetni okoliš za sadašnje i buduće naraštaje, korištenje prirodnih resursa na ekonomičan i prikladan način glede očuvanja ekosustava te osiguranje poboljšanja kakvoće života i očuvanje biološko-kulturne raznolikosti za dugoročno razdoblje sa stajališta ekosustava kao cjeline.

III. TEMELJNA NAČELA

Članak 7.

Sve pravne ili fizičke osobe i druge organizacije dužne su štiti prirodu tako da surađuju u sprječavanju djelatnosti koje mogu ugroziti ili oštetiti prirodu, te ublažiti svaku takvu štetu, eliminirati posljedice takve štete, obnoviti oštećenu prirodu i dovesti ju u stanje u kojem je bila prije pojave štete.

Članak 8.

Eksploatiranje divljih vrsta, minerala i područja s prirodnim ili približno prirodnim značajkama može se obavljati samo do stupnja na kojemu se njihova biološka raznolikost, ispravno funkcioniranje temeljnih prirodnih sustava i procesa u tim sustavima može održavati.

Članak 9.

U slučaju pojave štete ili oštećenja prirode, prvenstvo će biti otklanjanje takve štete ili oštećenja na izvoru.

Članak 10.

Interesi očuvanja prirode uzet će se u obzir pri utvrđivanju planova ekonomskog razvitka, dokumenata prostornog uređenja i prilikom poduzimanja mjera mjerodavnih tijela.

Članak 11.

Onečišćivači i korisnici dužni su platiti troškove, poreze, pristojbe i dr. zbog onečišćivanja ili korištenja prirode ili prirodnih resursa (ili drugih sastavnica), zbog obavljanja bilo kojih djelatnosti ako one uzrokuju ili će vjerojatno uzrokovati štetu prirodi.

Članak 12.

Svako korištenje prirode i njezino opterećenje obavlja se na način koji najmanje onečišćuje ili oštećuje prirodu.

Članak 13.

Podizanje javne svijesti o poštovanju zakona i drugih propisa o zaštiti prirode postiže se izobrazbom i podučavanjem javnosti.

Članak 14.

Ako djelatnosti mogu imati značajan utjecaj na prirodu ili znače veliku opasnost ili nepopravljivu štetu, nedostatak znanstvene podloge neće biti razlogom za odgađanje ekonomskih mjera da bi se spriječila šteta za prirodu.

Članak 15.

Tijela uprave, javnost, gospodarska društva i druge pravne osobe dužni su obratiti posebnu pozornost na održivi razvitak dok obavljaju djelatnosti kao što su ekonomsko korištenje obnovljivih i neobnovljivih izvora, sprječavanje štete i opasnosti za zdravlje ljudi te na smanjenje štete, opasnosti i opterećenja prirode.

IV. MJERODAVNOSTI

Članak 16.

Poslove zaštite prirode iz mjerodavnosti Kantona obavlja kantonalno ministarstvo mjerodavno za okoliš (u daljnjem tekstu: kantonalno ministarstvo) i općinska služba

mjerodavna za poslove okoliša (u daljnjem tekstu: općinska služba) na razini općina.

Poslovi iz stavka 1. ovoga članka uključuju i:

- davanje preporuka za određivanje zaštićenih područja
- davanje prijedloga za proglašenje zaštićenih područja
- sudjelovanje u pripremi i provedbi plana zaštite prirode.

V. PLANIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Članak 17.

Plan zaštite prirode

Kanton će donijeti plan zaštite prirode na svojem području.

Plan iz stavka 1. ovoga članka dio je kantonalnoga plana zaštite okoliša.

Plan iz stavka 1. ovoga članka mora biti usklađen s federalnom strategijom zaštite prirode.

Plan iz stavka 1. ovoga članka donosi Sabor Kantona Središnja Bosna (u daljnjem tekstu: Sabor Kantona), na razdoblje od 10 godina, na prijedlog Vlade Kantona Središnja Bosna (u daljnjem tekstu: Vlada Kantona), nakon prethodno pribavljenih mišljenja općina s područja Kantona.

Stručne i druge poslove u izradbi plana iz stavka 1. ovoga članka obavlja kantonalno ministarstvo.

Plan iz stavka 1. ovoga članka prije prihvaćanja dostavlja se Federalnom ministarstvu prostornog uređenja i okoliša (u daljnjem tekstu: Federalno ministarstvo) na mišljenje.

VI. POSEBNE MJERE ZAŠTITE PRIRODE

a) Zaštita područja

Članak 18.

Zaštićeno područje je dio kopna i / ili voda određeno radi zaštite i održavanja biološke raznolikosti, prirodnih i kulturnih resursa.

Pod zaštićenim područjem, u smislu ovoga zakona, podrazumijevaju se:

1. spomenici prirode ustanovljeni u svrhu očuvanja specifičnih prirodnih značajki
2. zaštićeni krajolici ustanovljeni u svrhu očuvanja kopnenih krajolika, priobalnih područja i rekreacije.

Članak 19.

Spomenik prirode

Spomenik prirode je područje s jednom ili više specifičnih prirodnih / kulturnih značajki od iznimne ili jedinstvene vrijednosti zbog svojih prirodnih, reprezentativnih ili estetskih svojstava ili kulturne vrijednosti.

Spomenici prirode utvrđuju se s ciljem: zaštite ili očuvanja trajnih prirodnih značajki

od iznimne važnosti, jedinstvene ili značajne kakvoće i / ili spiritualnog značenja, sukladno određenim ciljevima, pružanja mogućnosti za znanstvena istraživanja, izobrazbu, interpretaciju i procjenu od javnosti te otklanjanja i sprječavanja eksploatacije ili posjeta koji mogu dovesti do promjene i oštećenja prirode, kao i omogućavanja beneficija stanovništvu koje živi na tome području, sukladnih ciljevima upravljanja.

Članak 20.

Zaštićeni krajolik

Krajolik je kopneno ili priobalno područje nastalo međusobnim djelovanjem prirode i čovjeka s iznimnim estetskim, ekološkim i / ili kulturnim vrijednostima, i često s velikom biološkom raznolikošću.

Zaštićeni krajolik utvrđuje se s ciljem: održavanja usklađenosti međusobnog djelovanja prirode i kulture zaštitom kopnenog i / ili priobalnog krajolika i tradicionalnim korištenjem zemljišta, gradnjom i društvenim i kulturnim manifestacijama, te izvođenja ekonomskih djelatnosti sukladno prirodi i očuvanju kulturnoga sustava zajednica, održavanja raznolikosti krajolika i staništa, srodnih vrsta i ekosustava, eliminiranja i sprječavanja korištenja tla i obavljanja djelatnosti koje nisu sukladne ciljevima upravljanja, omogućavanja rekreacije i turizma koji odgovaraju kategoriji područja, poticanja znanstvenih i izobrazbenih djelatnosti za dobrobit stanovništva za dulje razdoblje i sudjelovanja javnosti u zaštiti okoliša toga područja, kao i omogućavanja beneficija kroz osiguranje prirodnih izvora (poput šuma i riba) i usluga (poput čistih voda ili prihoda od turizma radi održive uporabe toga područja) za lokalnu zajednicu.

Članak 21.

Određivanje i proglašenje područja zaštićenim uključujući tampon-zone

Prijedlog za proglašenje zaštićenog krajolika i spomenika prirode daje kantonalno ministarstvo.

Inicijativu za proglašenje područja zaštićenim mogu pokrenuti zainteresirana kantonalna odnosno općinska tijela i / ili nevladine udruge za zaštitu okoliša.

Kantonalno ministarstvo dužno je obavijestiti vlasnika / korisnika područja o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim u roku od jedne godine, radi privremene zaštite područja.

Obavijest iz prethodnoga stavka mora sadržavati granice područja i točan opis postojećeg stanja područja.

Zabranjeno je pogoršavanje postojećeg stanja od slanja obavijesti do proglašenja područja zaštićenim.

Poseban zakon o proglašenju područja iz stavka 1. ovoga članka zaštićenim donosi Sabor Kantona.

Podaci o zaštićenim područjima, tampon-zonama u njima i poduzetim djelatnostima za očuvanje izvornoga stanja dostavljat će se u katastar i registar zaštićenih područja (u daljnjem tekstu: registar).

Registar vodi kantonalno ministarstvo.

Kantonalni ministar uredit će provedbenim propisom sadržaj i način vođenja registra.

Članak 22.

Upravljanje zaštićenim područjem

Zakonom iz članka 21. stavka 6. ovoga zakona propisat će se mjere upravljanja, subjekti za provedbu mjera upravljanja i tehnologije koje će se primijeniti na zaštićenom području te djelatnosti koje su dopuštene ili zabranjene na zaštićenom području.

Propis iz stavka 1. ovoga članka mora biti utemeljen na prostorno-planskoj dokumentaciji i sukladan kantonalnome planu zaštite prirode.

Nakon donošenja propisa iz stavka 1. ovoga članka, Vlada Kantona donijet će poseban plan upravljanja za svaki zaštićeni krajolik i spomenik prirode.

Članak 23.

Unos novih ili nestalih biljnih i životinjskih vrsta

Zabranjeno je unošenje novih ili nestalih biljnih i životinjskih vrsta na područje zaštićenih dijelova prirode Kantona.

Iznimno od stavka 1. ovoga članka, provedbenim propisom može se utvrditi drugačije ako to nije štetno za prirodna staništa unutar njihovoga prirodnog opsega ili za divlje biljne i životinjske vrste, ako je to utvrđeno federalnim propisom i uz pribavljenu suglasnost federalnog ministarstva.

Ponovno unošenje nestalih biljaka i životinja na područje zaštićenih dijelova prirode Kantona može se obavljati pod uvjetima utvrđenim u stavku 2. ovoga članka.

b) Zaštita minerala i fosila

Članak 24.

O pronalasku minerala i fosila koji su posebno značajni zbog svoje veličine, rijetkosti, sastava ili drugih obilježja mora se obavijestiti Federalno ministarstvo preko kantonalnoga ministarstva.

U slučaju iz stavka 1. ovoga članka, pronalazač je dužan ponuditi kupnju prvo kantonalnom ministarstvu.

Ako kantonalno ministarstvo odbije ponudu iz stavka 2. ovoga članka, pronalazač je dužan kupnju ponuditi Federalnom ministarstvu.

VII. NADZOR

Članak 25.

Nadzor nad provedbom odredbi ovoga zakona i propisa donesenih na temelju njega obavlja kantonalno ministarstvo.

Inspekcijski nadzor obavljaju inspektori zaštite okoliša na kantonalnoj i općinskoj razini (u daljnjem tekstu: inspektori), svatko u okviru svoje mjerodavnosti.

Članak 26.

U obavljanju inspekcijskoga nadzora, kantonalni inspektor provodi nadzor:

1. nad korištenjem i uporabom zaštićenih dijelova prirode spomenika prirode i zaštićenih krajolika
2. nad stanjem kakvoće prirode i provedbom mjera zaštite prirode u spomenicima prirode i zaštićenim krajolicima
3. nad činjenicom jesu li dozvole za djelatnosti u zaštićenim područjima izdane sukladno propisima i zakonu o proglašenju područja zaštićenim iz članka 21. stavka 6. ovoga zakona.

Članak 27.

U obavljanju inspekcijskoga nadzora kantonalni inspektor ima pravo i dužnost svojim rješenjem:

1. narediti poduzimanje mjera radi usklađivanja djelatnosti u spomenicima prirode i zaštićenim krajolicima s odredbama ovoga i drugih zakona i provedbenih propisa donesenih na temelju ovih zakona
2. privremeno obustaviti djelatnosti koje nisu sukladne propisima iz točke 1. ovoga stavka
3. privremeno, do konačne odluke mjerodavnoga tijela, oduzeti predmete kojima je počinjen prekršaj u spomeniku prirode i zaštićenom krajoliku.

Članak 28.

U obavljanju inspekcijskoga nadzora općinski inspektor ima pravo i dužnost svojim rješenjem:

1. narediti poduzimanje mjera radi usklađivanja djelatnosti izvan posebno zaštićenih dijelova prirode s odredbama ovoga i drugih zakona i provedbenih propisa donesenih na temelju ovih zakona
2. privremeno obustaviti djelatnosti koje nisu sukladne propisima iz točke 1. ovoga stavka
3. privremeno, do konačne odluke mjerodavnoga tijela, oduzeti predmete kojima je počinjen prekršaj.

VIII. FINANCIRANJE ZAŠTITE PRIRODE

Članak 29.

Za obavljanje poslova zaštite prirode iz mjerodavnosti Kantona sredstva se osiguravaju kroz kantonalni fond za zaštitu okoliša.

Članak 30.

Vlasništvo i nadoknade

Vlasništvo nad zemljištem i nekretninama u zaštićenim dijelovima prirode čiji je vlasnik Kanton mogu stjecati pravne ili fizičke osobe sukladno ovome zakonu i posebnome propisu kojim se uređuju vlasničkopravni odnosi.

Vlasnik zemljišta i nekretnina u zaštićenim dijelovima prirode dužan je u slučaju prodaje ponuditi kupnju svoje imovine prvo Vladi Kantona.

Ako Vlada Kantona ne prihvati ponudu u roku od 60 dana od dana prijama ponude, vlasnik svoju imovinu može prodati drugoj pravnoj ili fizičkoj osobi sukladno stavku 1. ovoga članka.

Vlasnik zaštićenog dijela prirode dužan je prihvatiti, bez nadoknade, određivanje granica zaštićenog područja i dopustiti pristup tome dijelu područja radi zadovoljenja znanstvenih, izobrazbenih, estetskih i kulturnih potreba društva.

Članak 31.

Ako je korištenje zaštićenog dijela prirode ograničeno ili zabranjeno, vlasnik ima pravo na nadoknadu zbog ograničenja kojima je podvrgnut.

Visina nadoknade iz stavka 1. ovoga članka mora biti razmjerna umanjenom prihodu i utvrđuje se sporazumno.

U slučaju spora, o visini nadoknade odlučuje sud.

Nadoknada iz stavka 1. ovoga članka isplaćuje se iz sredstava kantonalnoga fonda za zaštitu okoliša.

Članak 32.

Štetu koju unutar zaštićenog dijela prirode nanese zaštićena životinja, snosi subjekt iz članka 22. stavka 1. ovoga zakona.

Štetu koju izvan zaštićenog dijela prirode nanese zaštićena životinja, snosi Kanton.

IX. KAZNENE ODREDBE

Članak 33.

Novčanom kaznom u iznosu od 1.000,00 KM do 10.000,00 KM kaznit će se za prekršaj svaka pravna osoba:

1. ako pogoršava postojeće stanje nakon slanja obavijesti o pokretanju postupka za proglašenje područja zaštićenim

2. ako prekrši zabranu utvrđenu propisom o proglašenju područja prirode zaštićenim
3. ako kupnju nekretnina unutar zaštićenog područja ne ponudi prvo Vladi Kantona,
na temelju načela prava preče kupnje

4. ako ne osigura pristup zaštićenim dijelovima prirode

5. ako obavlja radnje koje su zabranjene odredbama ovoga zakona.

Za prekršaj iz stavka 1. ovoga članka kaznit će se i odgovorna osoba u pravnoj osobi, novčanom kaznom u iznosu od 500,00 KM do 1.000,00 KM.

Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 KM do 500,00 KM kaznit će se za prekršaj fizička osoba koja postupi protivno odredbama stavka 1. ovoga članka.

X. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Članak 34.

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje primjena odredbi posebnih zakona koji uređuju pitanja zaštite prirode.

Planovi upravljanja zaštićenim dijelovima prirode doneseni prije stupanja na snagu ovoga zakona primjenjivat će se do isteka razdoblja za koji su doneseni ako nisu u oprečnosti s odredbama ovoga zakona.

Članak 35.

Propis iz članka 17. stavka 1. ovoga zakona Sabor Kantona donijet će u roku od 3 godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Propis iz članka 22. stavka 3. ovoga zakona Vlada Kantona donijet će u roku od 6 mjeseci od donošenja propisa iz članka 21. stavka 6. ovoga zakona.

Propis iz članka 21. stavka 9. ovoga zakona donijet će kantonalni ministar u roku od 2 godine od dana stupanja na snagu ovoga zakona.

Članak 36.

Ovaj zakon stupa na snagu osmoga dana od dana objave u Službenim novinama Kantona Središnja Bosna.

Broj: 01-02-115/05

7. ožujka 2005. Travnik

PREDSJEDATELJ SABORA

Velimir Valjan, v. r.